

Papiervisjes: vooral te vinden in Nederland?

Ganz nicht!

Op 16 maart dit jaar verscheen een artikel in de Duitse krant *Die Zeit*, met als titel: "Die Papierfresser kommen". Papierfresser is de benaming van onze oosterburen voor papiervisjes (*Ctenolepisma longicaudata*). Er is lange tijd aangenomen dat deze insecten voornamelijk in Nederland erg talrijk zijn en nauwelijks in Duitsland voorkomen.

Tekst: Vera de Visser, KAD

Oproep

Maar waarom zou een insect zich aan landsgrenzen houden? Reden genoeg voor onze collega Mike Brooks om in het interview met *Die Zeit* op te roepen tot het opsturen van franjestaarten, de familie waartoe papiervisjes behoren, naar het KAD. Daarmee zouden we de aanwezigheid en verspreiding van papiervisjes in Duitsland kunnen aantonen.

Inzendingen

Het resultaat van deze oproep is inmiddels opmerkelijk. In de afgelopen twee maanden hebben we al bijna honderd uiterst beleefde brieven en e-mails met daaraan toegevoegde insecten ontvangen vanuit Duitsland,

Locaties van de inzendingen.

Zwitserland en Oostenrijk. Meestal ging het daarbij inderdaad om papiervisjes; in enkele gevallen bleek men een zilvervisje opgestuurd te hebben. Het werd al snel duidelijk dat de aanwezigheid van papiervisjes geen recent probleem is in Duitsland: vaak wordt gesproken van overlast en schade die al tientallen jaren speelt.

Verspreiding in Duitsland

Vooral vanuit West-Duitsland en de grensregio (omgeving Dortmund, Düsseldorf) hebben we veel post gekregen (zie kaartje). Dit is een van de dichtstbevolkte gebieden in Duitsland, dus viel het te verwachten dat daar de meeste brieven vandaan komen. Toch roept het ook een aantal vragen op. Voelen mensen die vlakbij Nederland wonen zich extra geroepen om te reageren op het artikel, omdat Nederland in het artikel in *Die Zeit* als mogelijk 'bronland' genoemd wordt? Meerdere inzenders melden in hun berichten dat zij de papiervisjes vermoedelijk via verhuisdozen hebben meegenomen, soms vanuit Nederland. Het golfkarton van verhuisdozen is een prettige plek voor ze. Of komen papiervisjes in de grensregio toch vaker voor dan in de rest van Duitsland? Vanuit een grote stad zoals Berlijn hebben we tot dusver maar één monster ontvangen.

En hebben de vindplaatsen te maken met het de aanwezigheid van het type omgeving waar deze dieren zich thuis voelen? In tegenstelling tot zilvervisjes kunnen papiervisjes prima overleven in een vrij droge en warme omgeving. Daarom gedijen deze lichtschuwe diertjes uitstekend in onze goed geïsoleerde woningen. Met name nieuwbouwwoningen en andere moderne gebouwen zoals bijvoorbeeld winkels vallen dus in de smaak. Ook musea en archieven, waar de temperatuur en luchtvochtigheid vaak constant worden gehouden,

zijn een geschikte leefomgeving. Meerdere van de brieverschrijvers bevestigen de voorkeur voor dit type moderne gebouwen.

Verborgene levenswijze

Papiervisjes hebben maar weinig nodig om te overleven. Onder optimale omstandigheden (24°C en een relatieve luchtvochtigheid van ongeveer 55%) kan een volwassen papiervisje ongeveer acht jaar leven. Met alleen een klein stukje papier kunnen ze jaren vooruit; de kleine hoeveelheid vocht die ze nodig hebben halen ze uit de lucht. Zelfs zonder voedsel kunnen ze nog bijna een jaar overleven. Ze zijn daarom goed in staat om zich verborgen te houden. Een doos met waardevolle papieren op zolder of in een archief kan ongemerkt langzaam weggevreten worden. Bij gebrek aan papier doen ze zich soms te goed aan synthetisch of dierlijk materiaal, dat ook voedingsstoffen in de vorm van cellulose of zetmeel kan bevatten.

Internationaal transport

Vanuit welk land de soort in eerste instantie naar Europa is gekomen is niet meer te achterhalen, maar papiervisjes

Hier is de schade nog beperkt gebleven. Wanneer ze ongemerkt hun gang kunnen gaan, blijft er weinig van een boek over.

werden voor het eerst beschreven in 1899 in Zuid-Afrika. Ze kwamen daar toen al algemeen voor. Inmiddels zijn zilvervisjes in bijna alle tropische tot gematigde regio's in de wereld aanwezig. Ook in Duitsland blijkt al een exemplaar aangetroffen te zijn in 1964, in een warenhuis met goederen uit Libanon. Waarschijnlijk zal de gestage verbetering van de woningen in Europa en het verder toenemen van internationaal goederentransport een gespreid bedje betekenen voor de papiervisjes. De theorie dat papiervisjes nauwelijks in Duitsland voorkomen lijkt in ieder geval in de prullenbak te kunnen.

Vielen Dank für Ihre Mitarbeit!

Het artikel in *Die Zeit* is terug te lezen op: www.zeit.de/2017/10/insekt-papierfischchen-schaedling-forschung

We ontvingen vele inzendingen van papiervisjes uit Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk.